

TELEGRAFUL ROMÂN.

Apere Marția. Joia și Sâmbăta

ABONAMENTUL:

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarhie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidieceșane Sibiu strada Măcelarilor 45
Correspondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român”, strada Măcelarilor Nr. 45.
Epistolele nefrancate se refușă — Articuli nepublicați nu se înapoiază

INSERTIUNILE:

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr., rëndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Nr. 65 Metr.

Miron,

din îndurarea lui Dumnezeu arhiepiscop al bisericii ortodoxe în Transilvania, și metropolit al Românilor greco-orientali din Ungaria și Transilvania,

Preasfințitorilor frați episcopi, venerabilelor consistorii eparchiale, onorabililor și iubitorilor deputați congresuali, iubitorului cler și popor din provincia Noastră metropolită: dar și milă dela Dumnezeu, și salutarea Noastră cordială!

Având în vedere §§ 151 și 152 din statutul organic, congresul ordinariu național-bisericesc al provinciei Noștre metropolitane, care la termenul normal de 1/13 Octobrie 1894 nu s'a putut întruni, prin acesta îl convocăm și-l declarăm de convocat în mod supletoriu la biserica Schimbării la față din cetatea Sibiu, pe Dumineca din 7/19 Maiu a. c., la 9 ore antemeridiane, când se vor începe ritualele bisericesci cu chemarea Duchului Sânt, ér terminate acestea, va urma deschiderea congresului și se vor începe lucrările lui conform regulamentului pentru afacerile interne.

Dat în residența Noastră arhiepiscopală-metropolitană din Sibiu, la 27 Aprilie (9 Maiu) 1895.

Miron Romanul m. p.

Nr. 3309 Scol.

Cerculariu

cătră toate oficiile protopresbiterale din archidieceșana Transilvaniei.

Pentru facerea examenului de calificățiune învățătoresc în anul acesta se pune termen ziua de 30 Iunie a. c. st. v. și zilele următoare.

La facerea examenului de calificățiune se vor admite acei candidați: a) cari au absolvat studiile teologice sau pedagogice la un institut public;

b) cari, având pregătirea prescrisă de art. de lege XXXVIII din 1868 § 86, respective în regulamentul seminarial § 18, au împlinit anul al 19 al etății, și au servit mai mulți ani ca învățători cu bun succes, făcând pe cale privată esamenele din cursurile pedagogice.

Candidații reieptați odată la vreunul din esamenele anilor trecuți, au a suplica din nou pentru repetirea examenului, dacă voiesc să se supună unui examen nou de calificățiune.

Cererile pentru admitere trebuie să se asternă la consistoriul archidieceșan prin concernentele officii protopresbiterale sau și de dreptul până la 31 Maiu a. c. st. v., și sunt a se înstrui:

1. Cu carte de botez.
2. Cu testimoniu despre studiile percurse.
3. Cu testimoniu despre serviciile practice și succesele obținute ca învățători provisorii, suplenți sau adiuncți.
4. Cu adevărîță dela officul parochial despre purtarea morală.
5. Eventual cu alte documente recomandătoare
6. Cu o scurtă descriere a vieții, din care să fie evidente fazele mai însemnate din viața candidatului.

Dacă dela absolvarea studiilor pregătitoare până la intrarea în vre-o funcțiune de învățătoriu a trecut timp de un an sau mai mult, sau dacă în serviciul practic învățătoresc s'a întâmplat o întrerupere pe un timp mai lung, suplicantul are să documenteze ocupațiunea și purtarea morală pe timpul cât a fost fără aplicare la servicii învățătoresci.

Învățătorii provisorii, cari au depus examenul din limba magiară la vre-o preparandie de stat, au să acludă la suplică diploma lor din limba magiară în original.

În special are fiecare suplicant pentru admitere la examenul de calificățiune a acludă la cererea sa tacsă de 10 fl. prescrisă în statutul organic §. 126, dela care numai acei indiviși se pot dispensa, cari prin atestat dela

officiul comunal, vidimat și de officul parochial, vor documenta, că sunt săraci, arătând totodată și emolumentele ce eventual le vor fi avut în aplicarea lor provisorie la vre un post învățătoresc.

Suplicele pentru admitere la examenul de calificățiune, întrate după termenul indicat mai sus, nu se vor lua în considerațiune.

Oficiile protopresbiterale sunt pofite a atrage asupra acestui cerculariu atențiunea acelora, cari sunt în pregătire de a face examenul de calificățiune învățătoresc.

Sibiu, din ședința senatului școlar, ținută la 27 Aprilie, 1895.

Consistoriul archidieceșan.

Fondul de pensuni archidieceșan.

Între fondurile, cari s'au creat de credincioșii bisericii noastre apartinătorii archidieceșei, cel mai nou este: fondul de pensuni al archidieceșei, gr. or. române din Transilvania. Dacă toate celelalte fonduri sunt destinate pentru binele credincioșilor bisericii noastre, pentru ajutorarea și înaintarea lor pe terenul bisericesc și școlar, apoi de sigur acest mai nou fond este unul dintre acele, cari are în vedere per eminențiam ajutorarea și spriginirea, după serviciile prestate, a celor mai aleși fii ai bisericii noastre și a familiilor lor, anume a funcționarilor din gremiul consistorial, a profesorilor seminariali, a protopresbiterilor și preoților și a profesorilor, aplicați la școlile medii din archidieceșă.

De aceea și vedem, că factorii principali ai archidieceșei, precum și partea considerabilă a acelora, cari sunt îndreptățiți a fi membri la acest fond și a se împărtași la timpul său de beneficiile lui, îi poartă un viu interes.

Sinodul nostru archidieceșan, întrunit în sesiune ordinară la anul 1891 a făcut una din cele mai laudabile fapte și a pus capăt unei lipse ardentă, decre-

tând înființarea acestui fond și votându-i statutele. A fost mare lipsă de acest fond și el ar fi trebuit de mult creat, dacă bătrânii noștri nu ar fi avut mai nainte a se îngriji de necesități și mai mari și mai ardentă. A rămas deci generației actuale sarcina de a'l crea, de a'l pune în lucrare și a îngriji ca el să prospereze, ca astfel să și poată împlini menirea.

Și precum un bun și folositor lucru s'a făcut prin crearea lui, bune se ved a fi și rezultatele de până acum. Acesta trebuie negreșit să ne îmbucure și să ne însufle speranța întemeiată, că și în viitor activitatea sa va fi pe di ce merge tot mai binefăcătoare.

Deși trecutul fondului este scurt, vedem, că el se află în un progres îmbucurător, măririndu-se și progresând pe o cale regulată și normală. Înființat la 1891 când ii s'au votat statutele, și întrând în activitate la 1 Ian. 1893, toate sesiunile sinodale, ce au urmat de atunci încôce s'au ocupat cu acest fond, regulând diferitele referințe ale lui. În sesiunea sinodului din anul trecut s'a votat instrucțiunea pentru acest fond, care pe baza statutelor precisează în detaliu dreptul de pensiu, venitele și modalitățile de administrare și totodată a făcut dispozițiuni pentru încassarea restanțelor. În sesiunea din anul acesta s'a regulat cesțiunea pensionării preoților provăduți cu capelani și s'a luat la cunoscință partea referitoare la acest fond din raportul general al consistoriului, în care se constată starea actuală, progresarea lui și împrejurarea, că deși activat numai la 1893, deja sunt mai mulți cari beneficiază de pensuni dela acest fond.

Accentuând însemnătatea lui și binele, ce el va revêrsa în viitor, nu putem să ne ascundem mirarea că se află și acum încă, deși în număr mai mic, preoți, cari nu s'au făcut membrii la acest fond, cu toate că sunt obligați. Nu pricepem pentru ce persistă aceștia în renitența lor, căci siliți suntem așa să numim acest lucru? Aceștia trebuie să și însemne bine faptul,

FOIȚA.

Datine la morți,

la priveghiu și înmormântări la românii din ținutul Zaranăului.

I.

In agonie.

Să i căutăm „lumină” se nu mără fără lumină, ca și un păgân. Si luminița acesta de cără să ține bolnavului în mână, pre când și dă sufletul. Se ține a fi un mare păcat, dacă cine-va n'a avut lumină în mână la mărtea sa. Ba! există și un blăstăm în popor: „ajungerea-i se n'aibă cine-și lumina” adevă ca un nemernic părăsit de totă lumea.

Luminița de cără făcându-se cruce se pune în mână dreapta a mortului, împreună cu un cruceriu, pentru-că cruceriu se-i fie de plătit vămile pre ceea lume, éră luminița să-i lumineze în drumul său cătră c riu.

II.

Gătirea mortului.

După-ce omul și-a dat ultima resuflare să încep pregătirile pentru gătirea lui. Mor-

tul să ia cu totă cuviința și aședându-se jos pre fața casei pre o săltea neîmplută să spală bine bine pre întreg corpul cu apă caldă, ca să mărge curat înainte lui Dumnezeu.

Prin apa se curată omul venind în lume, tot prin apă trebuie să se curățe mergând înainte lui Dumnezeu.

Spălatul se întâmplă cu mare grije, fiind că se crede a face un păcat cel-ce spală mortul, dacă a rămas undeva nespălat. Pre bărbați de comun îi spală un bărbat străin sau o rudenie mai departe, éră pre femei le spală o femeie. Pentru spală se dau sau vestminte de ale mortului, sau bucate, mai rar bani.

Odată spală mortul, l'șterge bine cu o pânză, apoi l'îmbracă cu hainele cele mai bune ce le are, pre unii îi și încălță cu ciobote, șole sau opinci, ori numai cu nesce ciorapi anume făcuți din pânză sau altă materie.

În cele mai multe cazuri bărbatul sau femeia lasă cu limbă de mărte în ce haine să-l îmbrace. Acesta ultimă dorință i-o împlinesce cei rămași cu totă promptitudinea.

Gătit mortul l'ășază pe o laviță, în mijlocul casei, ori pre o masă mai lungă,

sau pre nisce scânduri anume aședate în mijlocul casei. Pre ochi se pune o pânză. Mănilor aședându-le pre piept le lăgă cu o primă negră tot astfel și picioarele.

În unele comune se pune pre mâni o secere — chipul morții — și busuioc ori lemnul domnului, éră în mână un cruceriu.

La prunci mici se pune în mână câte un ou, și dacă are mai mulți frați morți, atunci i-se bagă în stn atâtea oue, căți frați are morți. Veți Dómnă! aceste oue să le ducă la frații pre cea lume.

La capul mortului se pune o perină sau mai multe, ca să stea mai sus. Deoparte și de alta se pun dou sfeșnice cu lumini aduse din biserică. În decursul nopții se pun lumini de ard.

III.

Inceperea pregătirilor pentru înmormântare.

Fiind aședat mortul să dă de scire preotului, ca să vină să cetască anumite molitve. La unii morți cetesce preotul de câte 3 ori pe di, ér la alții numai în ziua înmormântării. Crisnucul bisericii încă e înscințat pentru ca să tragă clopotele. Și se trag de 3 ori pe di clopotele, dacă e bărbat sau femeie, om mare. Și încă dacă e femeie să rup clopotele de două ori, éră la bărbați de

3 ori. Se mai trage clopotul de adunare, și când să ducă mortul la gropă.

Dacă ai casei nu au fărînă pentru colacii de pomană și a prinoselor, se trimite numai decât la mărca cu grâu. Este datină observată cu sârgă că la cine are mort în casă i-se macină și afară de rënd.

Adusă farina acasă, muierea din casă ori dacă acesta e repausat atunci una dintre rudeni ori dintre vecine fac colacii și pâne pentru priveghiu și pentru înmormântare. Ori cât de mare dușmănie să fi fost între 2 vecini, în cas de mărte cel rămas în viață merge la casa celui repausat și dă ajutor la ce trebuie.

Dacă se întâmplă, că între casa în care e mortul, și între vecini nu este fântână sau apă curgătoare, atunci vecinii, bărbați și muieri nu lucrăză nimic pe sama lor, cât ține mortul la vecinu-so, ci ajută acestuia, deosece lucrând pe sama lor le-ar seca mânilor.

IV.

Priveghiu.

Se începe în noptea primă, după-ce a repausat cineva. La priveghiu cu deosebire prin luna lui Brumărel și până pe la Pasci să adună atâtea molitve, — bărbați, femei, juni și june — încât abia încep în casele

că prin neparticiparea lor, fondul nu este jignit de loc în interesele sale, dar ei înșiși își cauzează lor un rău, eschizându-se pe sine și pe familiile lor dela un însemnat beneficiu pentru țile grele, de ceea ce sigur, că se vor căi.

Semne rele pentru mileniu.

Pegătirile pentru deschiderea esoposiției și serbarea mileniului în a doua reședință a monarhiei noastre în Budapesta, se fac pe o scară întinsă în toate părțile țării. Anul 1896 pentru magiari — au creșut mulți dintre ei — avea să fie un an de mărire și glorie. Așa ar fi trebuit să fie. Deschiderea unei esoposiții cu caracter universal în capital unui stat să face totdeauna în timp de linisce, în timpuri înfloritoare; când se se potă da dovezi despre progresul și avântul ce a luat civilizațiunea țării. Și ore trăiesce Ungaria în atari timpuri? Am fi optimiști în gradul suprem, dacă am și vorbi de timpuri de linisce și în belșugare în țară. Miseria și agitațiunea cum nu s'a mai pomenit sunt caracteristicile prezentului. Și acesta nu numai noi o constatăm, ci diaristica magiară nepreocupată.

Și dacă totuși pregătiri se fac, pe aceste nu le observăm la majoritatea populațiunii din țară, ci aproape numai la magiari.

Naționalitățile nu sunt și nu pot fi încântate de deschiderea unei esoposiții carea la urma urmelor are să se închidă cu un deficit și jertfe de bani pentru țara întregă; precum nici pentru serbarea unui mileniu în carele suferințele noastre și-au ajuns culmea. Presemnele sunt rele însă nu numai din acest punct de vedere.

Finanțele țării sunt în decadentă. Venitele statului în cuartatul prim au încurs de tot rău, relativ de anul trecut. Lipsa de bani în țară și stagnarea comerțului sunt bătătoare la ochi, chiar și în cercurile finanțiali. Ei! și totuși se cheltuiesc orbesce pentru esoposiție și mileniu! Frecăriile între partidele magiare, între guvernamentali și opoziționali sunt vehemente. În specie partidul poporal catolic la carele e angajat aproape întreg catolicismul din Ungaria, a început lupta crâncenă și pe față. A doua alegere dela Nitra la carea abuzul și-a serbat de nou orgiile sale contra contelui Zichy, a aflat un viu resunet chiar și în cercurile guvernamentali. Diarele din opozițiune vreau să știe că din ansa acestei alegeri mai mulți membrii aparținători partidului guvernamental nu vor vota cu guvernul la cele două proiecte de legi politico-bisericesci reasternute la casa magnatilor.

unde e mortul. Firesce cu cât repausatul ori repausata e mai cu stare și mai vădit cu atât merg mai mulți la priveghiu. Tot astfel și când mure cineva dintre ai familiei la omennii mai sâraci încă se adună vecinii din apropiere.

Priveghiul pentru omennii de casă servese spre a se odihni de strapațiile țăilei și pentru a mai fi distrași dela durerea ce o sufer pentru repausați. Pentru cei adunați la priveghiu timpul cât îl petrec în decursul nopții e o petrecere, carea se manifestă prin diferite jocuri, glume, încât nici nu se știe cum trece noaptea. Rar foarte rar se joacă și cărți la priveghiu și cel care pierde capătă în palmă cu o lingură de lemn. Numărul jocurilor îndatinate la priveghiu e foarte mare. A rămas bine păstrat prin tradițiune că: la priveghiu nu e bine să se mănânce cineva. De aci și jocurile precum și glumele nici când nu dau ansă la neplăceri. Etă și numele alor câte-va jocuri din cele mai îndatinate la priveghiu, anume:

1. „De-a Mocovina“. 2. „De-a ața“. 3. „De-a găscă sau „de-a găina“. 4. „De-a mița“. 5. „De-a uloiu“. 6. „De-a Craiu“. 7. „De-a căpăii“. 8. „De-a buțile“. 9. „De-a palma furată“. 10. „De-a purecele“. 11.

De altă parte audiența la regele a contelui Zichy fie că el a fost anume chemat la curte ca să de informațiuni, fie că el și a cerut audiență, a făcut o impresiune adâncă și a cășunat mari îngrijiri în partidul liberal. Pentru că deja e fapt constatat că la audiență a venit pe tapet și alegerea dela Nitra. Și sigur se potă afirma că detașurile contelui Zichy vor fi fost tot atâtea săgeți veninoase pentru guvernul și partidul liberal. — Comedia ce joacă însă guvernul nu se fini aci. Ca din senin vine pe tapet cestiunea Agliardi a nunciului papal din Viena. Ministrul președinte Bánffy a creșut că e timpul sosit spre a se arăta grozav și față cu Vaticanul. S'a creșut că în Bistrița, față de români și sași, să-i sdrobescă cu câte o amenințare, ori cu câte un pumn dat în masă.

Dar a dat omul fuțul cu capul de părete. Răspunsul său dat deputatului guvernamental Terényi, anume pus la cale că se interpeleze: pentru ce nunciul papal se amestecă în afacerile interne ale Ungariei? a fost o bombă, care a explodat nu numai între magiari ci mai vartos în cercurile curții și în Vatican. El, Bánffy reformatul vestesce urbi et orbi că „a luat măsuri spre a întreprinde la Papa“. Și dacă ministrul președinte ar fi spus numai adevărul trecă ducăse, dar astăzi un comunicat oficios ne spune că: „declarațiunile lui Bánffy în mai multe puncte esențiale sunt neesacte“. Bánffy a lucrat de capul său, s'a compromis pe sine, guvernul și partidul său.

Apröpe întregă diaristica neoficială l'condamnă er diarui vinez „Vaterland“ l'numesce „Ungurul necioplit din Ardél.“ — O crasă ministerială, și în locul prim demisiunea lui Bánffy e de așteptat. Crisa în total, ori demisiunea în special, la totă întâmplare va sgudui și mai adânc partidul liberal, carele și așa cum este, trăiesce numai din grația sașilor, și a cător-va opoziționali Kossuthisti.

Noi nu ne bucurăm de schimbarea ministrilor, în Ungaria, pre cât timp sistemul de guvernare rămâne același, și pre cât partidul liberal va fi stăpân al situațiunii. Constatăm totuși evenimentele ca tot atâtea semne rele pentru serbarea mileniului. Ceea-ce însă dă mai multă grijă guvernului trebuie se fie noile alegeri dietali, de ore-ce mandatul deputaților din cameră expiră în 1896. E un fapt știut apoi că guvernul și-a recrutat membrii în partidul liberal în urma corupțiunilor electorali și cu deosebire între naționalități. Dacă guvernul actual ori erecele lui din partidul liberal ar pourcele la alegeri respectând votul electoral, atunci căderea partidului e ca și sigură. Dacă guvernul

însă va pourcele ca și la Nitra, va pourcele chiar între magiari cea mai grosnică opoziție. Las că și naționalitățile nu și vor mai da votul lor așa eftin nici chiar forțați. Întempe-se deci ori acum în 1895, mai nainte de termin, ori în 1896 alegerile dietali ele vor pune țara întrăgă în agitațiune.

Ne apropiăm deci de deschiderea esoposiției și serbarea mileniului având presemne foarte rele că marile serbări nu numai că vor afla pe majoritatea locuitorilor blăstămându și sörtea, dar și pre fii privilegiați ai țării li vor afla nemulțumiți și încăierați. De o întorcere spre bine a lucrurilor nici sub cele mai optimiste speranțe, nu e de cugetat.

Revista politică.

Correspondentul din Budapesta al fôiei „N. Fr. Presse“, care și trage informațiunile din clubul liberal, scrie în fôia amintită, că autograful Maj. Sale, adresat lui Kálnoky, a făcut impresiune deprimătoare asupra guvernului magiar. Bánffy despre acesta n'a știut nimic; el a fost făcut numai la inițiativa M. Sale și astfel părerea majorității partidei liberale e, că cabinetul Bánffy se demisioneze, ceea-ce dăce correspondentul, se va și întâmpla după-ce M. Sa se va reîntorce din Pola.

Afară de acesta și alte lucruri su-pără pe adicții lui Bánffy, Diarul parisian „Matin“ și după el „Vaterland“ din Viena aduc scirea, ca sigură, că ambasadorul austro-ungar de pe lângă Vatican, din însărcinarea contelui Kálnoky, a făcut pașii necesari, ca să desavueze cuvintele grele, ce le-a folosit Bánffy în dieta Ungariei față de Agliardi, er de altă parte precum anunță telegramele din Berlin, Petersburg, Roma, etc. din incidentul acesta se adresază cuvinte foarte măgulitoare și simpatice față de Kálnoky. — Etă pășirea „înteleptă“ a lui Bánffy ce fructe aduce pentru magiari și politica lor!

Referitor la cestiune mai dăm următoarele:

„N. W. Tageblatt“ aduce scirea că mai este și o a treia notă, pe care guvernul unguresc a adresat-o lui Kálnoky și în care cel dintăiu, la dorința espresă a celui de al doilea, comunică cuprinsul convorbirei dintre ministrul de culte Wlassics și nunciul Agliardi. În nota acesta se spune, că Msgr Agliardi n'a tăinuit de loc, că Vaticanul n'are dorința mai ferbinte decât ca să se disolve parlamentul ungur, în care nu vede reprezentanța poporului, ci mai mult o hegemonie a unei minorități, er în locul acestui parlament să se compună altul, în care să fiă reprezentat adevăratul popor. Nunciul a declarat mai departe și a

pretins în formă categorică, ca scaunele episcopesci greco-catolice să fiă ocupate de astfel de persoane, cari posed deplina încredere a biserice, fără a se lua în considerare în ce raport stau acele persoane cu guvernul și cu partida domnitore. Prin aceste declarațiuni nunciul Agliardi a esercitat un amestec așa de adânc în afacerile interne ale Ungariei încât rapörtele despre acesta au produs cea mai mare impresiune la Curte și la oficiul de externe.

Din Roma se anunță că modul „resolvării“ conflictului Kálnoky-Bánffy a produs în Vatican o nespun de mare surprindere. Se credea, că în răspunsul, ce l'a dat Bánffy la interpelațiunea lui Apponyi, ministrul-președinte unguresc va face declarațiuni mai puțin necruțătoare pentru nunciul Agliardi. Însă hotărârea cu care Bánffy s'a alipit de punctul seu de vedere esprimat la 1 Maiu, a făcut o rană adâncă în Vatican, aducând prin acesta în nespun de grea situațiune pe Agliardi.

„Osevatore Romano“ publică o telegramă, în care se schițează cuprinsul notelor lui Bánffy și Kálnoky. Organul Vaticanului dăce, că se îndoiesce în fidelitatea acestor note, deore-ce se știe în Roma, că Agliardi și-a făcut călătoria în Ungaria cu prealabila cunoștință a lui Kálnoky și că atât bar. Josika, cât și bar. Bánffy au îndemnat pe nunciu, ca să primască invitarea primatului, care l'a chemat în Ungaria.

Dealtmintreni totă lumea e de credința, că după reîntorcerea regelui din Pola crisa va deveni foarte acută.

În Austria încă este foarte probabil că din cauza interpelațiunii social-cresștinilor făcută prin principele Liechtenstein în afacerea acesta, va erumpe crisa.

„Pesti Napló“ e de părere că și românii voesc să se folosescă de situațiunea critică și să pescuiască în tulbure.

* * *

Cu privire la cestiunea de limbă din Bucovina se scrie, că în 24 Februaru a. c. s'a ținut în Cernăuți o adunare poporală, la care ocaziune comisarii guverniali n'au permis unor oratori poloni, ca în vorbirile ținute să se useze de limba polonă. În contra acestei opreli s'a înaintat din partea arangerilor adunării un recurs guvernului țării din Bucovina. Guvernul țării însă, după cum împărtășesce „Kurjer Lwowski“, a respins recursul aflând de justă procedura comisariilor guverniali. Respingerea recursului o basază guvernul pe motivul, că limba polonă nu e obicinuită în Bucovina, er' dela oficianți nu se potă pretinde cunoștința altor limbi decât a acelora, cari sunt recunoscute de ale țării. În Bucovina sunt însă recunoscute ca limbi ale țării cea germană, cea română și cea rutenă. Se înțelege, că polonii sunt de tot nemulțumiți cu decisiunea acesta a guvernului țării.

* * *

În Austria și în special în Viena antisemiții, omennii cinstiți, câștigă tot mai mult teren, față de pseudo-liberali. Etă ce se scrie din Viena: Alegerea de deputat în colegiul al III din Viena s'a ținut Mercuri. Suma totală a voturilor date a fost 5550, dintre cari au primit: candidatul antisemit Steiner 3634; candidatul liberal cavalerul de Lenz 1569; candidatul bohem Dr. Engel 174 și candidatul social-democrat Reumann 151 de voturi. Resultatul acestei alegeri demustră într'un mod eclatant, că ce teren și-a câștigat deja antisemitismul, când în colegiul al treilea la ultima alegere de deputat candidatul liberalilor Dr. Sammaragua, (în urma morții căruia s'a ținut alegerea acesta), întrunise față de contra-candidatul său antisemit, o majoritate de 420 voturi. Acum tot în acel colegiu candidatul antisemiților întruni o majoritate de 2065 voturi față de candidatul liberalilor.

* * *

„De-a oul“. 12. „De-a foitul“. 13. „La casa orașului“. 14. „De-a toporul popii“. 15. „De-a mița orbă“. 16. „De-a albina sau bumbariul“. 17. „De-a sîta“. 18. „De-a crepat lemne“. 19. „De-a inelul“. 20. „De-a calul“.

Esecutarea acestor jocuri se va descrie în fine, în cele mai mici amănunte.

Celor-ce iau parte la priveghiu la miezul nopții li se dă câte ceva și de mâncare, de comun pâne și vinars, mai rar vin. Omennii mai cu stare dau și fierturi d. e. curechiu, mazere, pome ferte, broșbe, un fel de napi etc.

V.

Manifestarea jelei la cei de apröpe ai mortului.

Românii sunt foarte spornici și puțin îi pasă dacă are 3—4 ori 8—10 prunci, numai minte să aibă pruncii. Crescut mare un prunc e un capital pentru familie. De aci și când mure un prunc, în familie e jele mare, ceea-ce însă cresce când capul de familie sau mama ori alt membru în etate e mort. Femeile din casă, și rudeniile cât fine mortul în casă, și când îl due la gröpă, cântă în versuri totă vieța mortului și planurile lui.

Pe lângă aceea se mai dau mortului și anumite solii ca să spună la cei reposați

din familie, starea celor rămași d. e. în următorul bocet:

O Ioane, dragul meu
Dragul meu, sprigul meu,
Cum te-a luat D-deu.
Dela mine dela frați
Dela vecini, dela cumnați
Dela surori dela fărtați (frați de cruce)
Și mă lași singură n casă
Cu d'inima friptă și arsă
Îți lași carul și-ți lași boi
Îți lași porci și-ți lași oi
Îți lași locul nearat
Și grăul nesămănat,
Îți lași luncă și grădină
Și pe mini ca pe-o străină.

Si te du la tatăl-tău
Și-i spune necazul meu
Și-i deschide inima
Și-i arată jelea mea.
Că lacrimi multe-am vërsat
De când el s'o depărtat
Și mi-am crescut floricele
Udate cu lacrimile.

(Va urma).

Referitor la situațiunea din Sârbia în cercuri bine informate se afirmă că ministrul president Cristici ar avea de gând să abdică. Este probabil, că pe regina Natalia, a cărei sosire se aștepta, o va întâmpina un guvern radical ori radical-moderat. Ministrul-president se prevede a fi generalul Sava. — Regele a început pertractările cu corifeii radicalilor și a oferit lui Pasici formarea cabinetului care ar fi avut să propună de ministru al finanțelor pe Gruici. În urma postulatului radicalilor, ca se se reactiveze constituțiunea din 1888, pertractările se întrerupseseră, dar acum s'a luat de nou firul. Se dice, că regele ar fi declarat, că nu se învoiesc sub nici o împrejurare, ca constituțiunea din 1888 să se reactiveze. — Situațiunea devine din ce în ce tot mai complicată, fiindcă atât progresiștii cât și radicalii pun anumite condițiuni pentru a se angagia la formarea cabinetului. Regele se află în mare perplexitate. E probabil că Cristici va rămânea interimar în postul său, ori se va forma un guvern de tranziție, care va avea să fie compus din membrii progresiști, liberali și radicali. Se dice, că Milan a sfătuit pe fiul său să susțină între ori-ce împregiurări cabinetul Cristici și să amâne cât mai îndepărtat rezolvarea crizei.

La agravarea situațiunii, pe lângă referințele confuze ale casei regale și pe lângă deplorabila stare a țerei, mai contribuie și ambițiunea Nataliei, carea a denegat fiului ei împlinirea cererii de a rămânea timp mai îndelungat în Sârbia, cât timp în fruntea guvernului se va afla Cristici Nicola, pe care Natalia nu-l poate suferi. Dinsă poftesce, ca locul lui Cristici să-l ocupe ori un guvern progresist, ori unul radical.

Pentru primirea Nataliei de altcum se fac grandioase pregătiri.

Noutăți.

Serbare de deschidere. Comitetul „Societății ardeleni pentru științele naturale” din Sibiu, face cunoscut și invită p. t. public la serbarea deschiderii zidirii muzeului său, edificată de nou, care va fi mâine, Duminecă, la 12 Maiu a. c. la 11 ore a. m. Ordinea serbării va fi: Predarea cheii prin arhitect. Discurs festiv. Visitarea muzeului. — Sêra la 8 ore va fi în sala restaurațiunii Pankiewicz banchet.

Enciclopedia română. Dl. Dr. Cornel Diaconovich a raportat în ultima ședință a comitetului „Asociațiunii”, că cu privire la enciclopedia proiectată, i a succedat încheia cu librăria W. Krafft din Sibiu un contract prin care acesta se angajiază a tipări enciclopedia în 3000 exemplare în formatul Brochaus (edit 14.) în estensiune de 120 côle de tipar și a edita publicațiunea pe risicul propriu. Asemenea i-a succedat a încheia un contract favorabil cu o librărie mare din București care s'a angajat la răspândirea publicațiunii în regatul român.

Fiind astfel asigurată partea materială a întreprinderii, D-nul Diaconovich promite, că va începe acum angajarea colaboratorilor, și arată, că deja și până acum a câștigat numeroase puteri științifice și literare, dintre cele mai de frunte. Mai mulți profesori universitari din România, membri ai Academiei române și alți savanți și literați distinși l-au asigurat de concursul lor și au primit întreprinderea Asociațiunii cu multă bunăvoință.

Burse din fondurile Adamachi. Academia Română a scos la concurs bursele ce va acorda din fondurile legatului Adamachi; aceste burse sunt:

1. În anul școlar 1895—96, se vor acorda două burse de câte 100 lei pe lună studenților facultății de științe și două burse celor dela facultatea de medicină din Iași pe lângă cele acordate în anul 1894—95. Concursul pentru aceste burse se va ține la Universitatea din Iași în ziua de 1 Octombrie 1895 și cele următoare.

2. O bursă de 3600 pe an, plus cheltuielile de drum și scolar, pentru scolar de

mine dela Freyberg (Saxonia) pe termen de trei ani, începând dela 1 Octombrie 1895. Concursul se va ține la Universitatea din Iași în ziua de 15 Septembrie 1895 și cele următoare.

3. O bursă de 100 lei pe lună pentru un student al scôlei de poduri și șosele din București. Concursul va începe la 25 Septembrie 1895 la scôla de poduri și șosele din București.

4. O bursă de 3000 lei pe an, plus cheltuielile de drum și scolar, pentru un licențiat în științe, eșit dela Universitatea din Iași și care va trebui să urmeze la Universitatea din Viena studiul geologiei. Se va ține concurs la Iași la 15 Septembrie 1895.

5. O bursă pentru un inginer al scôlei de poduri și șosele din București, care va trebui, în primul an, să urmeze cursurile unei scôle de mine din Statele Unite (specialitatea exploatarei petrolului), în al doilea an să viziteze și să studieze exploatarea petrolului în minele din Pensilvania și în al treilea an să facă aceleași studii la minele din Caucaz.

Bursa, în primii doi ani, va fi de 6.800 lei pe an, plus cheltuielile de scolar și acele de drum la ducere și întorcere din America în Caucaz și din Caucaz în țară după terminarea studiilor, precum și indemnizarea de transport pentru vizitarea diferitelor mine. Pentru anul de petrecere în Caucaz, cifra ei se va aloca la timp de Academie.

Pentru acordarea bursei se va constitui de Academie, la scôla de poduri și șosele din București, în ziua de 15 Septembrie 1895, un juriu compus din dl. director al scôlei de poduri și șosele, un membru al consiliului tehnic superior și un membru al Academiei, care va presida. Acest juriu va judeca titlurile candidaților și va alege pe cel care va merita bursa, fiind supus și unui examen asupra noțiunilor de limba engleză.

Procesul părintelui Lucaciu. Din Lugoșu se comunică „Dreptății” știrea, că procesul intentat în contra părintelui Lucaciu, pentru pretinsa vătămăre de onoare a pretorului A. Schmidt, s'a pus din nou în curgere la tribunalul reg. din Sătmăre. Precum șcim, acest proces s'a mai pertractat odată la numitul tribunal, care adusesse sentință de condamnare în contra părintelui Lucaciu, dar constatându-se unele abuzuri comise de judecătorie în decursul pertractării, așertorul a cerut la tabla regescă nimicirea pertractării, ceea-ee s'a și întâmplat. — Acum după cum scrie „Drept.” noua pertractare finală este ficsată pe 7 Iunie n. a. c. Aflând despre acesta dl. avocat din Lugoșu Coriolan Brediceanu, apărătorul acusatului, s'a dus la Seghedin, pentru-ca să se consulte cu prigonitul său client în temnița de acolo asupra procesului. Cu această ocaziune dl. avocat Brediceanu a constat, cu multă mâhnire, că stricteța introdusă în temnița de stat de acolo, în urma noului regulament al ministrului unguresc, este în adevăr insuportabilă. Directorul temniței n'a voit nici într'un chip să-i permită dlui Brediceanu, ca să vorbească nici măcar un cuvânt cu d-nii Dr. Rațiu și Iuliu Coroianu.

Un bărbat vrednic. Din Brad ni-șe scrie: În Criscior (Zarand) a murit la începutul lui Maiu n. fruntașul proprietar Georgiu Bocan. Repausatul a fost un fiu credincios al bisericei sale și prim epitrop. În diferite rânduri a contribuit cu sume pentru împodobirea lăcașului D-șesc cu icoane, candelabre, vestimente preoțesci etc., ér la mörte a testat bisericeii suma de 200 fl. A fost membru pe viêtă al Asociațiunii transilvane pentru literatura română și cultura poporului român, și ușor contribuia cu obolul său și la sprijinirea afacerilor naționale de câte-ori numai era informat despre cele ce se petrec în sinul națiunii noastre. Fie-i pomenirea eternă!

O faptă laudabilă și generoasă. Ceti-m în „Dreptatea”: Ni-se scrie din Lugoș că în zilele trecute s'a prezentat la consistoriul român gr.-cat. de acolo un moșneg cu părul și cu barba căruntă, dar cu fruntea totdeauna senină și cu inima înflăcărată și plină de generositate față de nêmul său, pentru ca întrêga sa avere mobilă și imobilă în preț de 40.000 fl. v. a. să o jertfescă pe

altariul culturai naționale române. Generosul testator se numește Nicolae Braia din Ticvaniu-mare și considerabila sa avere a dat'o în grija și administrarea consist. gr.-cat. din Lugoș. Fapta generosului Braia se laudă de sine și nu are trebuință, decât numai de imitația mai multor bărbați de inimă și cu dare de mână.

Conferență. Membrii societății „studenților în teologie” dela universitatea din București țin mâine, Duminecă, ore 2 p. m. în sala facultății de teologie, o întrunire, în care între alte agende curente, la ordinea și lei este conferința dlui G. Petrescu despre „Psihologia și filosofia în scrierile Noului testament”.

Congresul limbilor romanice. Între 5 și 10 August a. c. se va ține în Bordeaux un congres al limbilor romanice. Ministerul instrucțiunii publice al României a primit regulamentul congresului și 5 cărți de invitație.

Un român împușcat de finanți. „Gazeta Transilvaniei” scrie următoarele: Sâmbăta trecută a fost împușcat, pe hotarul Zêrnescilor, locuitorul român Ioan T. Cojenel, din comuna Măgura, rămânând imediat mort. Ucigașul este un finanț unguresc dela Zêrnesci. Casul, după-cum ni-se comunică, s'a petrecut astfel: I. T. Cojenel, un bărbat în etate de 27 ani, însoțit de un băiat de 17 ani, se reîntorcea de peste munți dela Rucăr, în România, cu scopul de-a veni acasă. În comuna Peștera însă a fost întâmpinat de nisece finanți unguresci, cari pe cuvânt, că ar fi adus cu sine din România o ploscă cu țuică fără a fi vămută, îi luară atât pe el cât și pe băiatul și-i escortară prin Valea-Jiții spre Zêrnesci. Când au ajuns însă în hotarul Zêrnescilor, în locul așa numit „Pe rfu”, românul, fiind-că apucase să treacă înainte cu vre-o 10 pași, a fost împușcat din partea unui finanț, fără nici un scrupul, pe cuvânt, ca ar fi voit să fugă. Acesta s'a întâmplat ziua mare, pe la 2 ore p. m. Românul a rămas imediat mort. În-mormântarea lui s'a făcut Mercuri 9 Maiu n. Contra finanțului ucigaș s'a făcut arătare la autorități. — Pentru-ee ore tot numai cu românii se întâmplă astfel de casuri, ér cu sêcuii și ciangăii, cari și ei fac ăilnic aceeași cale, nu șcim să se fi întâmplat un singur cas? — Întrêbă cu multă dreptate „Gazeta”.

Hymen. Dl. Ioan Chirca, v.-notar în Seliște și d-șora Ana Iuga anunță cununia lor care se va serba Duminecă în 30 Aprilie (12 Maiu n.) a. c. la 11 ore a. m. în biserica din Apoldul-mic.

Invitare la maioral studenților gimnasilor din Năsăud care se va ține Sâmbăta, la 25 Maiu st. n. a. c. în „Castru” eventual în „sala de gimnastică”. Prețul intrării de persoană 40 cr. v. a. Începutul la 10 ore a. m. În paușă se vor juca „Bătuta”, „Călușorul” și „Romanul”. Venitul curat este destinat pentru pregătirea arenei de patinat dela gimnasiu.

Cestiuni bisericesci.

Din „Raportul comitetului parochial gr. or. din Beliu, către sinodul parochial ținut în S. biserică de acolo, la 12 Februarie 1894 st. v. ce ni s'a trimis spre publicare estragem următoarele:

Onorat Sinod parochial.

Când comitetul parochial are norocire a raporta despre activitatea sa, în decursul anului 1894 aruncând o reprivire asupra stării bisericeii noastre de aici în timpurile vechi, arată: că precum să repeșesc viscôlele cele mari asupra pomilor nobilitați, de pe care, de și rump câte un ram uscat, totuși trunchii rămân întregi: produc alte ramuri nouă și fructe plăcute prețioase; așa a fost amenințată și biserica noastră din comuna această până la devastare! Mâna cea puternică alui D-șeu însă o a protegiat, scutit, îmbrăcat în splendore ca pe o făclie, a căreia rașe, astăzi strălucesc în mare îndepărtare.

Știut este, că pe poporul român gr. or. dela întemeierea religiunii lui drept-maritorie, nimenea altul nu l'a ajutat, numai singur bunul D-șeu. El din puținele sale averi și-a edificat biserici și scôle, le-a susținut și pe ele și pe funcționarii lor: preoți și învățători. . . .

După ce din trecut raportul amintesc, că o parte a poporenilor din Beliu au trecut la gr. cat. și că la 1857 chiar și preotul de atunci și-a părăsit legea, ér' biserica gr. or. fiind slabă și plecată spre ruină, a fost din partea judecătoriei închisă, continuă astfel:

Aflându-se acum puțini români gr. or. din comuna această, cari și fără păstoriul sufletesc și fără de biserică, parochia noastră devenise întrun perico idescriptibil!! Ce a făcut D-șeu? a înzestrat cu tăria sufletescă pe mamele, bunele și străbunurile noastre, ele au animat și încuragiat pe bărbații lor; părinții, moșii și strămoșii noștri, la toleranță, perseveranță, la conservarea bunei credințe, dragoste și nădejde în D-șeu! astfel ei uniți în cugete și în simțiri au susținut religiunea străbună, au adus din Hașmaș pe fie iertatul preot gr.-oriental Ioan Căpitan, mai târziu adm. protopresbiterial, pe carele în lipsă de casă parochială l-au încurtat în casă esarendată.

Preotul acesta spre a consola pe poporeni și în celea spirituale a sfințit sala de învățământ, în carea deși era o casă vechiă intrată în pământ, desolată a ținut serviciul divin 2 ani de zile. În respiriul acesta, reculegându-și parochienii noștri toate puterile, au edificat păreții bisericeii lor celei închise, din material de pētră, sub acoperemântul și turnul cel vechiu din material de lemn.

După redeschiderea bisericeii, peste puțin timp, anume în 26 Faur 1868 tocmai când învățătorul nostru, Gavrilette, ținea prelegeri cu învățăceii și a dărâmat asupra lor întreg acoperemântul scôlei. Poporul nostru nici acum nu-și perdu curagiul, ci cu credință în D-șeu și cu puteri unite puseră în lucrare edificarea scôlei numai decât, carea cu finea aceluiași an, sa terminat și predat destinațiunii sale.

Începând acum credincioșii noștri a respira mai liber, din ăi în ăi, s'au înmulțit și au progresat în toate binișor, deschilinit în instrucțiunea internă a scôlei. Aici s'au pregătit elevii spre gimnasiu și institutul pedagogic, scôla această a fost și este de model.

În anul acesta vădând comitetul parochial, ca turnul și cerimea bisericeii din timpurile vechi, sunt foarte slabe, și având tēmă, ca acela mai ales în timpuri furtunoșe vor cauza nenorociri mari, a propus și sinodul a aprobat edificarea turnului din material de pētră, renovarea bisericeii, cumpărarea unui clopot bisericesc; acoperirea cu sindilă a edificiului scôlei, edificarea unei chilie laterale, pentru locuința învățătorului și padimentarea aceleia cu scânduri de brad,

Spre acoperirea speselor recerute la edificarea acestora, comitetul a făcut lista de colecte benevole, prin cari s'au coadunat mai numai din comuna această la 1780 fl. către cari adăugându-se remanența casei din 1893 și alte venituri bisericesci și scolare în suma de 1483 fl. astfel cu începerea lunei lui August a. c. st. v. întreprindătorul Augustin Vinter cu aprobarea Venerabilului Consistoriu, a început lucrurile din cestiune, și sub vegherea comitetului parochial în 20 Noembrie a. c. st. v. le a terminat toate conform convențiunei încheiate cu dēnsul.

Deci poporul nostru de aici astăzi cu ajutorul lui D-șeu are biserică solidă cu coridoriu cu turn de pētră acoperit cu fer alb, pe al căruia vîrf strălucesc cu fală sfinta cruce, aurită, carea binevestește tăria sufletescă a credincioșilor săi, în credința, dragostea și nădejdea către D-șeu, are casa parochială cu edificiile laterale

